

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2026-36-12>

УДК 821.162.1.09

ОЛІЙНИК Любов

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-4965-0816>

ГОРЯЧОК Інна

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0009-0001-1708-9705>

ПАПУШИНА Валентина

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-4833-9049>

ХУДОЖНЯ РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ У ТВОРЧОСТІ ЕЛІЗИ ОЖЕШКО

У статті досліджено особливості художньої репрезентації соціальної проблематики у творчості Елізи Ожешко. Проаналізовано осмислення письменницею становища селянства, соціально незахищених верств, жіночої емансипації, освіти та соціальної нерівності. Особливу увагу приділено взаємодії соціальної проблематики з реалістичним і психологічним зображенням дійсності та художніми й лексико-стилістичними засобами її репрезентації.

Ключові слова: Еліза Ожешко, соціальна проблематика, соціальна нерівність, селянство, жіноча емансипація, позитивізм, реалізм, психологізм.

OLIINYK Lybov, HORIACHOK Inna, PAPUSHYNA Valentyna

Khmelnytskyi National University

ARTISTIC REPRESENTATION OF SOCIAL ISSUES IN THE WORKS OF ELIZA ORZESZKOWA

The article examines the specific features of the artistic representation of social issues in the works of Eliza Orzeszkowa in the context of the Polish literary process of the second half of the nineteenth century. The study focuses on the writer's treatment of social inequality, the position of the peasantry, women's emancipation, education, social vulnerability, and individual moral responsibility. It traces Eliza Orzeszkowa's creative evolution from early positivist tendencies and pronounced didacticism to a more complex realistic representation of social relations, an increased emphasis on psychological analysis, and greater attention to the individual's inner world.

Based on the works «Marta», «The Lowlands», «Dziurdziowie», «On the Niemen», «Dobra pani», «Tadeusz» and «ABC», the article analyzes the ways in which socially disadvantaged groups are represented and the mechanisms of interaction between the individual and the social environment. Particular attention is paid to representations of peasants, women, children, and other socially vulnerable characters, whose fates reveal the problems of poverty, disenfranchisement, social dependence, ignorance, class prejudice, and unequal opportunities.

It is established that social issues in Eliza Orzeszkowa's works are represented not only at the thematic and plot levels but also through a system of artistic and lexical-stylistic devices. The study examines the functions of contrast, portrait detail, everyday vocabulary, parallelism, diminutive forms, and other devices in revealing the social and psychological characteristics of the characters. The analysis demonstrates that the writer combines social criticism with psychological insight, realistic detail, and moral and ethical reflection on human behavior. The article concludes that the artistic originality of Eliza Orzeszkowa lies in her gradual transition from the direct illustration of social ideas to a multidimensional artistic exploration of the relationship between the individual and the social environment. Her works constitute an important contribution to the development of Polish realist literature and demonstrate the potential of literature to comprehend the complex social and moral issues of the period.

Key words: Eliza Orzeszkowa, social issues, social inequality, peasantry, women's emancipation, positivism, realism, psychological analysis.

Стаття надійшла до редакції / Received 03.03.2026

Прийнята до друку / Accepted 07.02.2026

Опубліковано / Published 31.03.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

©

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Творчість Елізи Ожешко посідає вагоме місце в історії польської літератури другої половини XIX століття, відображаючи складні суспільно-політичні та культурні процеси перехідної доби від романтизму до позитивізму. Її літературна спадщина охоплює широке коло проблем, пов'язаних із національно-визвольним рухом, соціальною нерівністю, важким становищем селянства, кризою шляхетського середовища, жіночою емансипацією та моральними суперечностями тогочасного суспільства. Особливої уваги потребує проблема взаємозв'язку суспільно-історичної дійсності та її художнього осмислення у творчості письменниці.

Важливим чинником формування світогляду Елізи Ожешко стали події повстання 1863–1864 років, до яких вона була безпосередньо причетна. Поразка повстання, соціальні суперечності та невирішеність

селянського питання зумовили переосмислення письменницею шляхів суспільного розвитку. Ці проблеми знайшли відображення в її подальшій творчості, де поступово посилюється увага до соціальної проблематики, моральної відповідальності людини та необхідності суспільних реформ.

Проблемність дослідження творчості Елізи Ожешко необхідністю осмислення того, як у її художній системі взаємодіють романтична традиція, сформована досвідом національно-визвольної боротьби, та позитивістська орієнтація на суспільні реформи, працю, освіту й соціальну відповідальність. Її творчість демонструє поступовий відхід від надмірної тенденційності до більшої художньої зрілості, психологізму та реалістичного відтворення соціальних відносин.

Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного осмислення особливостей художнього відображення суспільних, національних та морально-етичних проблем у творчості Елізи Ожешко, зокрема специфіки репрезентації селянства, соціальної нерівності в контексті літературного процесу другої половини XIX століття. Дослідження цих аспектів дасть змогу глибше визначити своєрідність художнього світогляду письменниці та окреслити значення її творчості в розвитку польського реалістичного письма.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Творчість Елізи Ожешко активно досліджується в українському та польському літературознавстві в різних аспектах. Важливе місце посідають праці, присвячені українсько-польським літературним зв'язкам та рецепції творчості письменниці. І. Спатар [7-8] розглядає сприйняття творчості Елізи Ожешко українськими письменницями, зокрема Оленою Пчілкою, Лесею Українкою та Наталією Кобринською, акцентуючи увагу на проблемах патріотизму, жіночої емансипації та права жінки на освіту й працю. О. Гандзюк [3] досліджувала жіночі образи і проблеми емансипації. Поетика та символіка творчості Елізи Ожешко розглядаються у статті А. Е. Банот [1]. Феміністичний аспект життєтворчості авторки досліджують О. Вишневецька та С. Сухарева [2], зіставляючи її погляди з позицією Олени Пчілки та простежуючи зв'язок між особистим досвідом письменниці й формуванням її емансипаційних переконань. Цю ж тему порушено в статті Шиманської О. [9], а її лінгвістична складова у праці Осіпчук Г. [6]. Таким чином сучасні дослідження охоплюють рецепцію творчості письменниці, жіночу проблематику, символіку, поетику та феміністичні аспекти її спадщини. Водночас взаємозв'язок соціальної проблематики та художньо-мовних засобів її репрезентації у прозі письменниці потребує подальшого комплексного вивчення, що й визначає напрям запропонованого дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета дослідження – з'ясувати особливості осмислення соціальних проблем у творчості Елізи Ожешко та способи їх розкриття в художньому тексті.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Творчість Елізи Ожешко посідає важливе місце в польському літературному процесі II половини XIX ст. та тісно пов'язана з формуванням і розвитком позитивістської літератури. Письменниця активно осмислювала суспільні процеси свого часу, звертаючись до проблем соціальної нерівності, становища селянства, жіночої емансипації, освіти, громадянської відповідальності та морального вибору особистості. Її художня спадщина демонструє прагнення поєднати літературу з актуальними суспільними питаннями, що відповідало позитивістському розумінню ролі письменника та літератури.

Особливого значення у творчій концепції авторки набуває роман і мала проза. Письменниця розглядала літературу як важливий інструмент формування суспільної свідомості. На ранньому етапі її творчості це виявляється у виразній тенденційності, прямій авторській оцінці зображуваних явищ, протиставленні добра і зла та безпосередніх зверненнях до читача. Художній твір у цей період значною мірою виконує дидактичну функцію: він має не лише відображати дійсність, а й сприяти моральному вдосконаленню людини та суспільства.

Водночас художній метод Елізи Ожешко не залишається незмінним. У процесі творчої еволюції письменниця поступово відходить від безпосередньої проповіді та прагне до більш складного й багатовимірного відтворення дійсності. Літературний твір перестає бути лише ілюстрацією певної суспільної тези й перетворюється на засіб дослідження складності людського життя, психології персонажів та мотивів їхніх учинків. У цьому контексті показовим є розуміння літератури як своєрідного «чарівного скла», яке має відображати не лише зовнішню форму речей, а й проникати в їхній внутрішній зміст [4-5; 10].

Отже, позитивістська орієнтація Елізи Ожешко не обмежується засвоєнням певної системи суспільних ідей. Вона стає основою для формування особливого типу художнього мислення, у якому соціальна проблематика поступово поєднується з психологізмом, реалістичною деталізацією та увагою до індивідуального досвіду людини.

Еволюція соціальних поглядів Елізи Ожешко виразно простежується у зміні характеру конфліктів, системи персонажів та способів художнього зображення суспільної дійсності. Якщо на ранньому етапі письменниця значною мірою вірить у можливість суспільного прогресу та морального вдосконалення людини, то згодом її ставлення до соціальних процесів стає більш критичним і суперечливим.

У ранній період творчості авторка особливої ваги набуває ідея суспільної активності та можливості позитивних змін. Письменниця створює образи позитивних героїв – інженерів, промисловців, лікарів, освічених представників духовенства, які мають сприяти суспільному розвитку. Водночас уже в межах таких образів поступово виявляються суперечності самої соціальної системи. Позитивний герой може поєднувати суспільну активність із особистим егоїзмом або моральною безвідповідальністю. Показовим є образ героя твору «З життя реаліста», який досягає професійного успіху й сприяє розвитку промисловості, однак водночас виявляє жорстокість та байдужість до долі робітниці, яку свого часу скривдив. Таким чином, письменниця виходить за межі схематичного протиставлення позитивного й негативного та демонструє суперечливість людської природи.

У другий період творчості ставлення авторки до капіталістичної дійсності стає значно критичнішим. Капіталізм уже не сприймається як безумовний шлях до загального суспільного добробуту. Навпаки, письменниця акцентує увагу на нових формах соціального конфлікту, експлуатації та моральної деградації. Вона показує суперечливу природу буржуазного суспільства, у якому економічний прогрес може супроводжуватися погіршенням становища соціально незахищених верств.

Водночас Еліза Ожешко не відмовляється від віри в можливість суспільного вдосконалення. Вона пов'язує його передусім із моральністю, освітою, демократією, благодійністю та громадянською відповідальністю. Проте поступово письменниця дедалі виразніше усвідомлює складність суспільних процесів і обмеженість простих рецептів їхнього подолання. Саме ця внутрішня суперечність визначає подальшу еволюцію її художнього світогляду.

На завершальному етапі творчості соціальна проблематика не зникає, однак набуває іншого характеру. Посилюється увага до внутрішнього світу людини, моральних та метафізичних проблем. Реалістична основа творчості зберігається, але доповнюється суб'єктивізмом, психологічним аналізом, лірико-поетичною мовою та окремими модерністськими тенденціями.

Одним із центральних об'єктів художнього осмислення Елізи Ожешко є життя соціально незахищених верств населення, передусім селянства. Селянська проблематика у її творчості не має епізодичного характеру: письменниця послідовно досліджує матеріальне становище селян, їхню залежність від поміщиків, соціальну безправність, неосвіченість, забобони та складність взаємовідносин між різними соціальними групами.

Уже в ранніх творах соціальний конфлікт розкривається через контраст між бідністю селянства та добробутом заможних верств. В оповіданні «Голодний рік» трагедія молодих селян протиставлена безтурботному життю панської садиби. Такий контраст стає одним із важливих засобів формування авторської оцінки соціальної несправедливості. Приватна трагедія героїв набуває узагальненого значення й демонструє наслідки байдужості соціально привілейованих верств до становища бідноти [10].

У творах зрілого періоду соціальна проблематика ускладнюється. У «Низинах» соціальна вразливість персонажа конструюється через поєднання матеріальної залежності, правового безправ'я та відсутності соціальних ресурсів. Тому трагедія Христини набуває не індивідуального, а системного характеру, героїня намагається врятувати сина від військової служби, розкриває залежність соціально незахищеної людини від представників, що мають владу, гроші та доступ до правових механізмів. Її трагедія зумовлена не лише особистими обставинами, а й самим суспільним середовищем, у якому бідність і безправ'я утворюють замкнене коло [10].

У романі «Джурдзі» увага письменниці зосереджена на іншому аспекті селянського життя — колективній свідомості та силі соціальних забобонів. Селянська громада стає своєрідним колективним героєм твору. Історія жінки, яку громада звинувачує у чаклунстві, демонструє руйнівну силу невігластва, страху та забобонів. Таким чином, Еліза Ожешко не ідеалізує селянство: поряд із соціальним співчуттям вона показує внутрішні проблеми самої селянської спільноти [10].

Особливого значення сільська проблематика набуває в романі «Над Німаном». Тут письменниця створює широкий соціальний зріз сільського середовища, представляючи селян, збіднілу та середньозабезпечену шляхту, а також представників аристократії. Важливим є те, що соціальний конфлікт пов'язаний із пам'яттю про Січневе повстання 1863 року. Через історію родин Корчинських і Богатировичів письменниця порушує проблему станових суперечностей та можливості їх подолання [10].

Особливої уваги заслуговує образ Вітольда, який репрезентує нове покоління та ідеї демократизму, солідарності й суспільного порозуміння. Його позиція дозволяє письменниці запропонувати конструктивну модель подолання конфлікту. Подібну функцію виконує й любовна лінія Яна Богатировича та Юстини, оскільки їхні стосунки долають станові упередження, які раніше стали причиною нереалізованого кохання Анзельма та Марії.

Таким чином, сільська проблематика у творчості Елізи Ожешко еволюціонує від переважно соціальної критики до комплексного зображення селянського середовища, його психології, культури та системи цінностей. Письменниця одночасно показує соціальну несправедливість і внутрішні суперечності селянського світу, уникаючи його однозначної ідеалізації.

Проблема становища жінки є одним із важливих напрямів соціальної проблематики Ожешко. Письменниця звертається не лише до питання формальних прав жінки, а й до конкретних соціально-економічних умов, які визначають її можливості для самостійного життя.

Найвиразніше ця проблема представлена в романі «Марта». Героїня після смерті чоловіка та маленької дочки опиняється без засобів до існування. Вихована в шляхетському середовищі, вона не має достатньої професійної підготовки, а ті знання та навички, якими володіє, не забезпечують їй економічної незалежності. Спроби знайти роботу поступово призводять до зниження її професійних вимог: від учительської праці вона переходить до пошуку місця швачки [10].

У цьому творі Еліза Ожешко розкриває суперечність між традиційною системою жіночого виховання та реальними потребами суспільства. Жінку готують до життя в межах забезпеченої родини, але не надають їй необхідних знань і професійних навичок для самостійного існування. Тому економічна залежність стає не особистою проблемою героїні, а наслідком суспільної системи.

Показовим є й те, що письменниця не обмежується декларативним заклик до емансипації. Вона демонструє конкретні механізми соціальної нерівності: обмежені можливості працевлаштування, конкуренцію на ринку праці, низьку оплату, важкі умови роботи та залежність жінки від економічного становища. Саме тому проблема жіночої емансипації в Елізі Ожешко має виразний соціальний, а не лише морально-етичний характер.

У малій прозі проблема жінки набуває додаткового психологічного виміру. У центрі оповідань часто перебуває людина, її почуття, переживання, внутрішні конфлікти та життєва трагедія. Таке зображення дозволяє письменниці перейти від загальної суспільної проблеми до індивідуальної долі конкретної героїні.

Однією з характерних рис художньої манери Елізи Ожешко є увага до людей, які перебувають на периферії суспільного життя. Письменниця зосереджується на «маленькій людині», її повсякденному існуванні, соціальних обмеженнях та внутрішніх переживаннях. Соціальна вразливість персонажа у її творах визначається не лише матеріальною бідністю, а й відсутністю освіти, правового захисту, соціальних зв'язків або можливості самостійно впливати на власне життя.

Особливо показовими є образи героїв малої прози. У «Dobra pani» соціальна вразливість дитини розкривається через образ Хелі. Дівчинка опиняється в середовищі, де її доля залежить від волі заможної жінки. При цьому зовнішня турбота не забезпечує справжнього захисту, оскільки ґрунтується на примхах і егоїстичних потребах благодійниці. Трагедія героїні полягає не лише у матеріальній залежності, а й у позбавленні можливості самостійно формувати власне життя [10].

Важливо, що Ожешко не зображує соціально вразливих персонажів виключно як пасивних жертв. У її творах вони здатні до морального вибору, самопожертви, солідарності та опору. Так, героїня «ABC» попри загрозу покарання продовжує навчати дітей із бідних родин. Подібно до неї Ян Чернявський із твору «Там на лузі блищить квітка» демонструє готовність ризикувати власним життям заради порятунку інших. У таких образах соціальна проблематика поєднується з утвердженням моральної цінності людини незалежно від її суспільного статусу [10].

Водночас письменниця показує і складні випадки взаємодії особистості із соціальним середовищем. У «Хамі» психологічна характеристика героїні демонструє, як соціальне та культурне оточення може впливати на її світосприйняття та поведінку. У «Низинах» безправ'я визначає життєві можливості Христини, а в «Дзюрдзі» колективна свідомість фактично стає силою, що визначає долю окремої людини [10].

Таким чином, репрезентація соціально вразливих персонажів ґрунтується на поєднанні соціального та психологічного підходів. Письменниця прагне показати не тільки те, у яких умовах живе людина, а й те, як ці умови впливають на її внутрішній світ, поведінку та моральний вибір.

Соціальна проблематика реалізується не лише на рівні тематики, сюжету та системи персонажів, а й за допомогою різноманітних художніх і лексико-стилістичних засобів. Особливо показовими в цьому плані є оповідання «Dobra pani», «Tadeusz» та «ABC», у яких письменниця використовує різні способи мовної репрезентації соціальної дійсності [10].

В оповіданні «Dobra pani» важливу роль відіграє прийом контрасту, за допомогою якого зіставляються життя соціально незахищених персонажів і заможне середовище. Для увиразнення соціальної та психологічної характеристики героїв письменниця використовує портретні деталі, епітети, порівняння, гіперболи та пестливо-зменшувальні форми. Портретна характеристика Хелі виконує не лише описову, а й психологічну функцію, підкреслюючи її вразливість і беззахисність. Пестливо-зменшувальні форми актуалізують семантику дитячої безпорадності, а їх повторення в контексті поведінки Евеліни набуває іронічного звучання, увиразнюючи суперечність між її показною доброзичливістю та реальним ставленням до дитини [10].

Показовим є використання паралелізму між долями Хелі та собаки Ельфа. Така композиційна й образна паралель підкреслює спільність їхнього становища: обидва стають об'єктами поверхової опіки та залежності від чужої волі. Таким чином, художня деталь набуває соціального значення й допомагає розкрити авторську оцінку псевдоблагодійності.

В оповіданні «Tadeusz» важливу роль відіграють побутові реалії, зокрема назви страв, особливості селянського побуту та опис навколишнього середовища. Описи природи також виконують функцію локалізації подій і допомагають відтворити своєрідність середовища, у якому живуть персонажі [10].

В «ABC» художня організація тексту пов'язана передусім із проблемою освіти та позитивістською ідеєю суспільної користі. Важливим засобом репрезентації цієї проблематики є використання прислів'їв та позитивістських ідейних формулювань. У цьому випадку мовні засоби сприяють виразненню моральної позиції твору, але водночас сама історія героїні забезпечує цим ідеям конкретне життєве втілення [10].

Загалом аналіз зазначених оповідань дає підстави стверджувати, що художня мова Ожешко є функціонально різноманітною. Вибір конкретного засобу залежить від характеру проблеми, типу персонажа та способу організації художнього конфлікту. Контраст дозволяє виразити соціальну нерівність, портретна деталь — передати психологічний стан героя, побутова лексика — відтворити соціокультурне середовище, а паралелізм — встановити приховані смислові зв'язки між персонажами.

Важливою рисою зрілої творчої манери Елізи Ожешко є також поступове послаблення прямого авторського моралізаторства. Якщо ранні твори часто містять безпосереднє звернення до читача та виразне авторське оцінювання, то в пізніших текстах письменниці дедалі частіше створює ситуацію, у якій читач сам має зробити моральний і соціальний висновок. Саме ця тенденція засвідчує перехід від прямої дидактичності до складнішого реалістичного способу художнього осмислення дійсності.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, художня своєрідність творчості Елізи Ожешко полягає в органічному поєднанні соціальної проблематики, реалістичного відтворення дійсності та глибокого психологічного аналізу. Установлено, що еволюція художнього методу письменниці від ранньої позитивістської тенденційності до зрілого реалістичного письма супроводжується поглибленням соціально-психологічного осмислення людини та її взаємодії із суспільним середовищем. Репрезентація селянства, соціально незахищених верств, жіночої емансипації, освіти й моральної відповідальності формує цілісну картину суспільних суперечностей II половини XIX ст. Доведено, що соціальна проблематика у творах авторки реалізується не лише на тематично-сюжетному рівні, а й через систему художніх і лексико-стилістичних засобів, які забезпечують психологічну глибину образів, посилюють соціальну критику та сприяють багатовимірному осмисленню взаємозв'язку особистості й суспільства.

Література

1. Банот А. Е. Поетика вибраних творів Елізи Ожешко і Марії Кунцевич та ідентичність жіночих персонажів. *Іноземна філологія*. 2013. Вип. 125. С. 237-246. URL : https://dspace.megu.edu.ua:8443/jspui/bitstream/123456789/3285/1/megu.rovno.ua.%D0%92%D1%81%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8_%D0%9B%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B4_2021_%D0%A7.2-30-32.pdf (дата звернення : 12.12.2025).
2. Вишневецька О., Сухарева С. Феміністичні аспекти життєпису Елізи Ожешко та Олени Пчілки. *Волинська філологія: текст і контекст*. Луцьк, 2024. Вип. 37. С. 104-115. URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0d6fd6eb-e43a-4497-a455-a34b542427ea/content> (дата звернення : 12.12.2025).
3. Гандзюк О. М. Образ Юстини Ожельської в романі Елізи Ожешко «Над Німаном». *Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 25-26 лист. 2021 р.)*. Рівне : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Ч. II. С. 30-32. URL : file:///C:/Users/default.LAPTOP-VFPHGR06/Downloads/infil_2013_125_35.pdf (дата звернення : 12.12.2025).
4. Ожешко Е. Міртала : повість / перекл. з пол. мови М. Лебединця. Харків : Державне видавництво України, 1929. 320 с. URL : <https://file.lib.in.ua/pdf/eliza-orzeszkowa-mirtala.pdf> (дата звернення : 12.12.2025).
5. Ожешко Е. Повісті. Оповідання. Київ. 1956. 461 с.
6. Осіпчук Г. Мовна репрезентація концепту «ЖІНКА» в романі «Над Німаном». *Сучасні дослідження з іноземної мови : збірник наукових праць*. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 1 (25). С. 288-298. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/085b097e-3f83-45b3-a759-ac3f42d3001a/content> (дата звернення : 12.12.2025).
7. Спатар І. М. Жанротворча функція часопростору у творах Е. Ожешко «Тадейко» та О. Маковецької «Самота». *АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ЛІТЕРАТУРИ У СЕРЕДНІЙ ТА ВИЩІЙ ШКОЛІ. СУЛТАНІВСЬКІ ЧИТАННЯ* : збірник статей. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2012. Вип. 2. С. 175-184. URL : <http://lib-repo.pnu.edu.ua/files/zbirnyky/Sylt-Chut-2.pdf> (дата звернення : 12.12.2025).
8. Спатар І. Творчість Елізи Ожешко в рецепції українських письменників: зв'язки і художній досвід. *Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Шевченка*. Слово. Івано-Франківськ, 2024. Вип.

19 (71). С. 261-270. URL : <https://pvntsh.nung.edu.ua/index.php/word/article/view/1972/1905> (дата звернення : 06.12.2025).

9. Шиманська О. Своєрідність образу жінки у творчості Елізи Ожешко. *Славістичні студії: лінгвістика, літературознавство, дидактика* : збірник наукових праць. Хмельницький, 2021. Вип. 10. С. 172-178. URL :

<file:///D:/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96/0000%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D0%B5%D0%B9%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20-%20%D0%A8%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf> (дата звернення : 12.12.2025).

10. Eliza Orzeszkowa. URL : <https://wolnelektury.pl/katalog/autor/eliza-orzeszkowa/> (дата звернення : 06.12.2025).

References

1. Banot A. E. Poetyka wybranych utworów Elizy Orzeszkowej i Marii Kuncewiczówny z zjawiskami personazjowymi. *Inozemna filologia*. 2013. Wyp. 125. S. 237-246. URL : https://dspace.megu.edu.ua:8443/jspui/bitstream/123456789/3285/1/megu.rovno.ua.%D0%92%D1%81%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B8_%D0%9B%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B4_2021_%D0%A7.2-30-32.pdf (data zvernennia : 12.12.2025).
2. Vyshnevskaya O., Sukharieva S. Feministicheskie aspekty zhiznennogo puti Elizy Orzeszkowej ta Oleny Pchilky. *Volyn filologichna* : tekst i kontekst. Lutsk, 2024. Wyp. 37. S. 104-115. URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0d6fd6eb-e43a-4497-a455-a34b542427ea/content> (data zvernennia : 12.12.2025).
3. Handziuk O. M. Obraz Yustyny Orzeszkowej w romanie Elizy Orzeszkowej «Nad Nimanom». *Doslidzhennia innovatsii ta perspektivy rozvytku nauky i tekhniki u KhKhI stolitti: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Rivne, 25-26 lyst. 2021 r.)*. Rivne : Vydavnychiy dim «Helyetka», 2021. Ch. II. S. 30-32. URL : file:///C:/Users/default/LAPTOP-VFPHGR06/Downloads/infil_2013_125_35.pdf (data zvernennia : 12.12.2025).
4. Orzeszkowa E. *Mirtala* : povist / perekl. z pol. movy M. Lebedyntsia. Kharkiv : Derzhavne vydavnytstvo Ukrainy, 1929. 320 s. URL : <https://file.lib.in.ua/pdf/eliza-orzeszkowa-mirtala.pdf> (data zvernennia : 12.12.2025).
5. Orzeszkowa E. *Povisti. Opovidannia*. Kyiv. 1956. 461 s.
6. Osipchuk H. Movna reprezentatsiia kontseptu «ZhINKA» v romani «Nad Nimanom». *Suchasni doslidzhennia z inozemnoi movy* : zbirnyk naukovykh prats. Zaporizhzhia : Vydavnychiy dim «Helyetka», 2024. Wyp. 1 (25). S. 288-298. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/085b097e-3f83-45b3-a759-ac3f42d3001a/content> (data zvernennia : 12.12.2025).
7. Spatar I. M. Zhanrovyi funktsiia chasoprostoru u tvorakh E. Orzeszkowej «Tadeiko» ta O. Makoveia «Samota». *Aktualni problemy vykladannia literatury u serednii ta vyshchii shkoli. Sultanivski chytannia* : zbirnyk statei. Ivano-Frankivsk : Symfoniia forte, 2012. Wyp. 2. S. 175-184. URL : <http://lib-repo.pnu.edu.ua/files/zbirnyky/Sylt-Chut-2.pdf> (data zvernennia : 12.12.2025).
8. Spatar I. *Tvorchist Elizy Orzeszkowej v retseptsii ukrainskykh pysmennykh*: zv'yazky i khudozhnii dosvid. *Prykarpatskyi visnyk Naukovoho tovarystva imeni Shevchenka. Slovo*. Ivano-Frankivsk, 2024. Wyp. 19 (71). S. 261-270. URL : <https://pvntsh.nung.edu.ua/index.php/word/article/view/1972/1905> (data zvernennia : 06.12.2025).
9. Shymanska O. Svoieridnistobrazu zhinky u tvorchosti Elizy Orzeszkowej. *Slavistychni studii: linhvistyka, literaturoznavstvo, dydaktyka* : zbirnyk naukovykh prats. Khmelnytskyi, 2021. Wyp. 10. S. 172-178. URL : <file:///D:/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96/0000%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D0%B5%D0%B9%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20-%20%D0%A8%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf> (data zvernennia : 12.12.2025).
10. Eliza Orzeszkowa. URL : <https://wolnelektury.pl/katalog/autor/eliza-orzeszkowa/> (data zvernennia : 06.12.2025).